UNIWERSYTET JAGIELLOŃSKI
INSTYTUT PRZEDSIĘBIORCZOŚCI

TURYSTYKA W NAUKACH SPOŁECZNYCH

tom 4

Ujęcie interdyscyplinarne

REDAKTOR NAUKOWY
Marta Najda-Janoszka

Kraków 2020

Rada Naukowa
Małgorzata Bednarczyk – przewodnicząca, Jarema Batorski, Jacek Gancarczyk, Sebastian Kopera, Małgorzata Kurleto, Marta Najda-Janoszka, Karolina Nessel, Aleksander Panasiuk, Ewa Wszendybył-Skulska, Szczepan Kościółek – sekretarz

Recenzent
dr hab. Piotr Oleśniewicz – profesor Akademii Wychowania Fizycznego we Wrocławiu

Redaktor naukowy
Marta Najda-Janoszka – Uniwersytet Jagielloński w Krakowie

Sekretarz
Aleksandra Kuzior

Redakcja językowa i korekta
Dorota Flaga

Opracowanie i skład
Wydawnictwo BioDar

Projekt okładki
Bogna Hamryszczak-Głowacz, www.imageandlikeness.studio

Ten utwór jest dostępny na licencji Creative Commons Uznanie autorstwa – Użycie niekomercyjne – Na tych samych warunkach 4.0 Międzynarodowe.

ISBN 978-83-958454-3-7

Publikacja Uniwersytetu Jagiellońskiego
Instytut Przedsiębiorczości
ul. prof. S. Łojasiewicza 4
30-348 Kraków
tel. (12) 664 55 79
www.przedsiebiorczosc.uj.edu.pl
Wydanie I. Ark. wyd. 7,6.

SPIS TREŚCI

Wstęp 7
Marta Najda-Janoszka

Rozdział 1
Przystosowanie krakowskich hoteli dla potrzeb turystyki rodzinnej 11
Anna Kolasińska

Rozdział 2
Aktywność turystyczna mieszkańców małych miast i wsi – studium przypadku 27
Jarosław Uglis

Rozdział 3
Oświetlenie tras narciarskich: porównanie regionów z Polski i Słowacji . . . 45
Michał Żemła, Daniel Biłos

Rozdział 4
Zmiany i perspektywy rozwoju edukacji w szkolnictwie wyższym na podstawie przeprowadzonych badań własnych 61
Anna Staszewska

Rozdział 5
Geoturystyka w akademickim systemie kształcenia na przykładzie programu nowego kierunku studiów na Akademii Górniczo-Hutniczej w Krakowie 81
Krzysztof Miśkiewicz, Ewa Małgorzata Welc

Rozdział 6
Parki linowe formą rekreacji i edukacji na obszarach leśnych 95
Mikołaj Jalinik, Marian Gúčik

Rozdział 7
Aktywności sportowo-rekreacyjno-turystyczne podejmowane przez seniorów – członków uniwersytetów trzeciego wieku działających w Trójmieście 111
Karolina Rogowska

ROZDZIAŁ 5

GEOTURYSTYKA W AKADEMICKIM SYSTEMIE KSZTAŁCENIA NA PRZYKŁADZIE PROGRAMU NOWEGO KIERUNKU STUDIÓW NA AKADEMII GÓRNICZO-HUTNICZEJ W KRAKOWIE

Krzysztof Miśkiewicz
autor korespondencyjny
Akademia Górniczo-Hutnicza im. Stanisława Staszica w Krakowie
krzysztof.miskiewicz@agh.edu.pl
ORCID: 0000-0002-9305-8265

Ewa Małgorzata Welc
Akademia Górniczo-Hutnicza im. Stanisława Staszica w Krakowie
welc@agh.edu.pl
ORCID: 0000-0002-2368-8245

Geoturystyka w akademickim systemie kształcenia na przykładzie programu nowego kierunku studiów na Akademii Górniczo-Hutniczej w Krakowie

STRESZCZENIE

W artykule przedstawiono motywacje i przyczyny uruchomienia pięcioletniego kierunku studiów „Geoturystyka" w roku akademickim 2019/2020 na Wydziale Geologii, Geofizyki i Ochrony Środowiska w Akademii Górniczo-Hutniczej w Krakowie. Na tle historii rozwoju turystyki opartej o atrakcje przyrody nieożywionej zaprezentowano ewolucję geoturystyki jako: dziedziny badań naukowych, rozwoju mechanizmów i narzędzi zarządzania dziedzictwem geologicznym oraz kształtowania się w Polsce kierunku studiów akademickich o interdyscyplinarnym charakterze. Zwieńczeniem rozwoju geoturystyki jest, prezentowany w artykule, ogólnoakademicki program kształcenia kierunku studiów „Geoturystyka". Opisane zostały kierunkowe i uzupełniające treści kształcenia z podziałem na zagadnienia ogólne, specjalistyczne, turystyczne i społeczno-humanistyczne. Zestawiono wiedzę, umiejętności i kompetencje zdobywane przez absolwentów szóstego i siódmego stopnia kształcenia oraz wskazano sektory rynku pracy, w których przyszli absolwenci „Geoturystyki" mogą znaleźć zatrudnienie.

Słowa kluczowe: geoturystyka, geoparki, kierunek studiów, poziom kształcenia, wykształcenie wyższe

Geotourism in the academic education system on the example of a new field of study program at the AGH University of Science and Technology in Kraków

SUMMARY

The article presents the motivations and reasons for launching the five-year-old "Geotourism" field of study in the 2019/2020 academic year at the Faculty of Geology, Geophysics and Environmental Protection at the AGH University of Science and Technology in Kraków. Against the background of the history of tourism development based on inanimate nature attractions, the evolution of geotourism was presented as: fields of scientific research, development of mechanisms and tools for managing geological heritage and the development of an interdisciplinary academic course in Poland. The culmination of the development of geotourism is, presented in the article, the general academic education program of the "Geotourism" field of study. Directional and

supplementary education contents were described, divided into general, specialist, tourist and socio-humanistic issues. The knowledge, skills and competences acquired by graduates of the 6th and 7th degrees of education were compared, and sectors of the labor market in which future graduates of "Geotourism" can find employment were indicated.

Keywords: geotourism, geoparks, field of study, study level, higher education

Praca została sfinansowana z subwencji Akademii Górniczo-Hutniczej im. Stanisława Staszica w Krakowie nr 16.16.140.315 dla Katedry Geologii Ogólnej i Geoturystyki.

Wstęp

Geoturystyka jest dziedziną badawczą, rodzajem turystyki, zarządzaniem dziedzictwem geologicznym i kierunkiem kształcenia o charakterze interdyscyplinarnym. Głównym obszarem badań są nauki o Ziemi, a obszarami uzupełniającymi są nauki społeczne i humanistyczne. Zainteresowanie tą formą turystyki nieustannie wzrasta, coraz większe są także oczekiwania rynku pracy w zakresie pozyskiwania specjalistów od organizacji i zarządzania atrakcjami i obiektami przyrody nieożywionej. Geoturystyka, jako kierunek w nauczaniu akademickim, to odpowiedź na kształtujący się rynek pracy i obecność coraz liczniejszych inicjatyw geoturystycznych w kraju i na świecie. Edukacja w zakresie specjalności „Geoturystyka" realizowana była na Wydziale Geologii, Geofizyki i Ochrony Środowiska Akademii Górniczo-Hutniczej w Krakowie przez ostatnie 20 lat, ale obecnie po raz pierwszy uruchomiony został pełny, pięcioletni kierunek studiów. Poszerzenie oferty kształcenia jest efektem reformy szkolnictwa wyższego i nauki w Polsce oraz ciągłego zainteresowania studiowaniem takiej tematyki. Celem opracowania jest zatem przedstawienie motywacji i przyczyn uruchomienia nowego kierunku studiów oraz zaprezentowanie programu kształcenia na tle historii rozwoju geoturystyki w Polsce i na świecie.

Geoturystyka jako dziedzina badań naukowych

Zainteresowanie walorami geologicznymi i geomorfologicznymi, tj. „osobliwościami geologicznymi" lub „osobliwościami przyrody nieożywionej" (jaskiniami, gejzerami, formami skałkowymi, gorącymi źródłami itp.), krajobrazem naturalnym, muzeami historii naturalnej, czy muzeami geologicznymi oraz związany z tym ruch turystyczny istnieje od początku rozwoju zorganizowanego podróżowania (Hose 2016a). Jednak geoturystyka (z j. ang. *geotourism*) jako forma turystyki i przedmiot badań definiowana jest od połowy lat 90. XX w. (Hose 1995). To, co odróżnia geoturystykę od innych form turystyki, to:

> świadome poznawanie dziedzictwa Ziemi i abiotycznych elementów współczesnej przyrody oraz tych aspektów działalności ludzkiej, które do wykorzystania zasobów Ziemi w bezpośredni sposób nawiązują (Migoń 2012).

Chociaż podstawowym zainteresowaniem geoturystyki jest geologia i krajobraz (Newsome i Dowling 2010), to – ze względu na duży wpływ przyrody nieożywionej na dzieje człowieka i ewolucję życia na Ziemi – obejmuje ona takie zagadnie-

nia, jak dziedzictwo górnicze i przemysłowe, kamień w architekturze, krajobraz kulturowy, geomitologia, jubilerstwo, zależność bioróżnorodność–georóżnorodność i inne (Migoń 2012; Dowling 2013). Geoturystyka to podróżowanie w celu poznawania historii Ziemi, ale też podziwiania współcześnie aktywnych procesów geologicznych (Migoń 2012), troska o ochronę geostanowisk (Alexandrowicz i Alexandrowicz 2002), tworzenie geo-produktów (Farsani i in. 2012; Dryglas i Miśkiewicz 2014) oraz innowacyjnej geo-interpretacji (Hose 2006).

Geoturystykę klasyfikuje się najczęściej jako turystykę poznawczą, z wyraźnym ukierunkowaniem na poznawanie/uczenie się podczas podróżowania (m.in. Słomka i Kicińska 2004; Dowling i Newsome 2006; Migoń 2012; Hose 2016b). Jest to turystyka z pogranicza turystyki przyrodniczej i kulturowej (Migoń 2012), z elementami turystyki kwalifikowanej, aktywnej czy specjalistycznej (Słomka i Kicińska 2004; Różycki 2005), o cechach turystyki zrównoważonej (Kowalczyk 2010), a także turystyki krajoznawczej (Różycki 2005). Ze względu na jej specyficzny charakter, mimo wielu podobieństw do różnych form turystyki, może być wyodrębniona jako samodzielna forma (Różycki 2005).

Częścią nowoczesnej turystyki jest zatem zarządzanie nie tylko dziedzictwem kulturowym czy biotycznym, ale również dziedzictwem geologicznym przez identyfikację, ochronę, zagospodarowanie, promocję i udostępnianie do zwiedzania walorów przyrody nieożywionej i związanej z nią wytworów działalności człowieka. W Polsce można zaobserwować rosnące zainteresowanie geoturystyką (Jezierski 2011) i duże perspektywy rozwoju (Osadczuk i Osadczuk 2008; Migoń 2012), dlatego zapotrzebowanie na wykwalifikowaną kadrę będzie wzrastało. Funkcjonują już nowe produkty turystyczne takie jak geocentra (np. Centrum Geoedukacji w Kielcach, GEOsfera Jaworzno, Zagroda Edukacyjna w Dobkowie, PGE Giganty Mocy), szlaki geoturystyczne (np. Świętokrzyski Szlak Archeo-Geologiczny, Szlak Geoturystyczny Roztocza Środkowego, Szlak Wygasłych Wulkanów), parki jurajskie (np. JuraPark Krasiejów, Bałtowski Kompleks Turystyczny), a coraz więcej obiektów geologicznych posiada już przystosowaną do zwiedzania infrastrukturę i opublikowane materiały geoedukacyjne (Słomka 2013). Szczególny sukces odniosły geoparki UNESCO, stając się – obok obiektów z Listy Światowego Dziedzictwa i Rezerwatów Biosfery MAB – światową marką i uzyskując prestiż najcenniejszych obszarów świata. W Polsce, jak na razie, powstał jeden, transgraniczny z Niemcami, geopark UNESCO – Łuk Mużakowa (Koźma 2011), inne obszary kandydują do tej listy (np. aspirujący Geopark Świętokrzyski, aspirujący Geopark Kraina Wygasłych Wulkanów), a wiele jest w fazie projektowej (Alexandrowicz i Miśkiewicz 2016).

Geoturystyka jest rodzajem turystyki, zarządzaniem obiektami dziedzictwa Ziemi, dziedziną badawczą i kierunkiem kształcenia ze szczególnym uwzględnieniem nauk geologicznych, jednak o charakterze interdyscyplinarnym. Podobnie jak inne rodzaje turystyki obejmuje również zagadnienia z zakresu nauk społecznych i humanistycznych, dlatego zarówno badania, jak i programy studiów powinny uwzględniać taką różnorodność tematyczną. W ramach prac badawczych w geoturystyce rozwijane są głównie metody identyfikacji i oceny dziedzictwa geologicznego pod kątem możliwości udostępnienia i geoedukacji, a w mniejszym stopniu – badania wśród samych turystów czy lokalnych działaczy, również w kontekście zrównoważonego rozwoju (Ólafsdóttir i Tverijonaite 2018). Większe zainteresowanie badaniami ruchu geoturystycznego mogłoby uzupełnić i poszerzyć studia podstawowe.

Geoturystyka określona została jako dział geologii stosowanej (Alexandrowicz i Alexandrowicz 2002) i choć wciąż trwa opracowywanie jej podstaw naukowych (Miśkiewicz i in. 2007), to ponad dwudziestopięcioletni międzynarodowy dorobek publikacyjny (Ólafsdóttir i Tverijonaite 2018) pozwala na uznanie jej za nowy paradygmat w naukach o Ziemi (Hose 2016b).

Krajowa edukacja akademicka w zakresie geoturystyki

Możliwość studiowania geoturystyki w obrębie studiów magisterskich pojawiła się w Polsce po raz pierwszy w 2000 r. w Akademii Górniczo-Hutniczej im. Stanisława Staszica w Krakowie. Na Wydziale Geologii, Geofizyki i Ochrony Środowiska uruchomiona została nowa specjalność Geoturystyka, która od razu zyskała wśród studentów duże zainteresowanie (Słomka 2005). Specjalność, pierwotnie o inżynierskich podstawach (prowadzona na kierunkach takich jak Inżynieria Środowiska, Górnictwo i Geologia, Ochrona Środowiska), z biegiem czasu i w obliczu zmian na rynku usług turystycznych została ulokowana na kierunku Turystyka i Rekreacja. W 2009 r. uruchomiono pięcioletnie studia z możliwością uzyskania tytułu licencjata po trzech latach nauki, a następnie po kolejnych dwóch latach – tytułu magistra na specjalnościach: Turystyka Uzdrowiskowa, Ekoturystyka oraz Geoturystyka (syllabuskrk.agh.edu.pl 2020). Przez ostatnie piętnaście lat geoturystyka pojawiała się również w ofertach edukacyjnych innych ośrodków akademickich, takich jak Uniwersytet Pedagogiczny w Krakowie (ig.up.krakow.pl 2020), Akademia Pomorska w Słupsku (rekrutacja.apsl.edu.pl 2020), Politechnika Śląska (igs.polsl.pl 2020), czy Uniwersytet Warszawski zarówno jako specjalność możliwa do obrania na I lub II stopniu studiów, jak i w postaci studiów podyplomowych.

Znaczny przełom w zakresie kształcenia kadr na potrzeby geoturystyki nastąpił w związku z najnowszą reformą systemu szkolnictwa wyższego. W roku akademickim 2019/2020 na Wydziale Geologii, Geofizyki i Ochrony Środowiska AGH uruchomiony został pięcioletni kierunek studiów Geoturystyka, z możliwością uzyskania tytułów licencjata i magistra. Kierunek ten stanowi swego rodzaju „nowe otwarcie" na potrzeby poszerzającego się rynku usług turystycznych w Polsce, Europie i na świecie (Waśkowska i Welc 2019).

Reforma szkolnictwa wyższego i nauki w Polsce wg ustawy „Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce" (Dz. U. 2018 poz. 1668), zwanej także „Konstytucją dla Nauki", która weszła w życie z dniem 1 października 2018 r., wprowadziła zasadę „[…] kształcenia w dziedzinach nauki i dyscyplinach naukowych […]" (art.5.2). Na wyższych uczelniach pojawiła się konieczność redefiniowania kierunków i specjalności kształcenia w kontekście przyjętej nowej klasyfikacji dyscyplin naukowych. Ponieważ aktywności naukowe pracowników Katedry Geologii Ogólnej i Geoturystyki na Wydziale Geologii, Geofizyki i Ochrony Środowiska AGH zakwalifikowano do dwóch dyscyplin: Nauki o Ziemi i Środowisku oraz do Inżynieria Środowiska, Górnictwo i Energetyka, funkcjonujący w dotychczasowej formie kierunek studiów Turystyka i Rekreacja został zlikwidowany. Wykorzystując doświadczenie zdobyte w dotychczas prowadzonej specjalności Geoturystyka, projektach geoturystycznych i w trakcie wieloletniej współpracy z działającymi geoparkami, centrami edukacyjnymi i podmiotami działalności geoturystycznej, a także doświadczenia zebrane w kontaktach z zagranicznymi geoparkami i ośrodkami akademickimi podejmującymi badania i działalność naukową w zakresie geoturystyki, zdecydowano się uruchomić dzienne, dwustopniowe (licencjat i magisterium) studia na kierunku Geoturystyka, w ramach dyscypliny: Nauki o Ziemi i Środowisku (Waśkowska i Welc 2019).

Program kształcenia na kierunku Geoturystyka AGH

Nowy kierunek studiów Geoturystyka jest wpisany w ogólnoakademicki profil kształcenia. Po sześciu semestrach student uzyskuje stopień licencjata, a następnie przez kolejne cztery semestry może kontynuować naukę, otrzymując ostatecznie tytuł magistra (Waśkowska i Welc 2019). Kierunek Geoturystyka jest zatem jednorodny, bez wyodrębnionej specjalności (tabela 1).

Na szóstym poziomie kształcenia (dawniej I stopień studiów) podstawą jest uzyskanie umiejętności identyfikacji form i zjawisk geologicznych, które będą wykorzystane dla potrzeb przemysłu turystycznego w celu tworzenia atrakcji geoturystycznych. Student uzyskuje podstawową wiedzę z nauk o Ziemi, tj. geolo-

Tabela 1. Zestawienie przedmiotów wchodzących w skład programu kształcenia na kierunku Geoturystyka na Wydziale Geologii, Geofizyki i Ochrony Środowiska AGH w Krakowie

Przedmioty		Poziom kształcenia 6	Poziom kształcenia 7
Przedmioty kierunkowe	Ogólne	Podstawy geologii ogólnej	Surowce mineralne Polski i świata
		Zajęcia terenowe z nauk o Ziemi	Geologia morza
		Podstawy mineralogii i petrografii	Surowce balneologiczne i uzdrowiska
		Geologia regionalna Polski i świata	Gemmologia i kamienie szlachetne
		Geomorfologia	Geologia czwartorzędu
		Historia Ziemi z paleontologią	Zmiany środowiska a historia człowieka
		Podstawy sedymentologii	Historia nauk o Ziemi
		Wody powierzchniowe i podziemne	Geological hazards
		Wprowadzenie do GIS	
		Zastosowanie GIS w badaniach przyrodniczych	
		Geografia i regiony turystyczne Polski	
		Geografia i regiony turystyczne świata	
		Ochrona przyrody	
		Ekologia	
		Pochodzenie i ewolucja człowieka	
		Naturalne i antropogeniczne zagrożenia środowiska	
		Physical geology	
	Specjalistyczne	Atrakcje geoturystyczne	Ochrona przyrody nieożywionej
		Kartografia geoturystyczna	Dziedzictwo Ziemi w zbiorach muzealnych
		Zajęcia terenowe z kartografii geoturystycznej	Geoedukacja
		Produkt geoturystyczny	Geoparki
		Planowanie tras i imprez geoturystycznych	Obiekty geologiczne Światowego Dziedzictwa UNESCO
		Kolekcjonerstwo minerałów i skamieniałości	Dokumentowanie geostanowisk
		Praktyka zawodowa	Metody waloryzacji geodziedzictwa
		Światowe Rezerwaty Biosfery	Dziedzictwo górnicze
		Geomedycyna	Skały i minerały w architekturze i zdobnictwie
		Krajobrazy Ziemi	Georóżnorodność
		Parki Krajobrazowe Polski	Parki narodowe Europy
		Parki narodowe świata	Zajęcia terenowe z dziedzictwa Ziemi w geoparkach
		National Parks of USA	Zajęcia terenowe z atrakcji geoturystycznych Europy
		Zajęcia terenowe z atrakcji geoturystycznych Polski	

Tabela 1. Zestawienie przedmiotów wchodzących w skład programu kształcenia na kierunku Geoturystyka na Wydziale Geologii, Geofizyki i Ochrony Środowiska AGH w Krakowie (cd.)

Przedmioty		Poziom kształcenia 6	Poziom kształcenia 7
Przedmioty uzupełniające	Zagadnienia turystyczne	Podstawy turystyki	Turystyka zrównoważona
		Obsługa ruchu turystycznego	Techniki multimedialne w informacji turystycznej
		Przewodnictwo i pilotaż	Metodyka informacji i promocji w turystyce
		Turystyka kwalifikowana	Podziemne trasy turystyczne
		Zagospodarowanie turystyczne	Turystyka na obszarach chronionych
		Projektowanie stron internetowych	
	Zagadnienia społeczno-humanistyczne	Podstawy ekonomii i zarządzania	Zarządzanie przedsiębiorstwem turystycznym
		Prawo w turystyce	Marketing w geoturystyce
		Podstawy finansowania przedsiębiorstwa	Podstawy psychologii i socjologii
		Historia sztuki	
		Podstawy dydaktyki	
		Elementy statystyki dla przyrodników	
		Metodologia badań marketingowych	
		Polityka turystyczna	

Źródło: opracowanie własne na podstawie syllabuskrk.agh.edu.pl (2020).

gii ogólnej, mineralogii, petrografii, geomorfologii, historii Ziemi z paleontologią, a także geologii regionalnej. Kształcenie obejmuje również wiedzę i umiejętność zastosowania GIS i metod kartograficznych w turystyce oraz wykorzystania wiedzy z nauk o Ziemi dla potrzeb projektowania i zarządzania produktami geoturystycznymi.

Specyfika geoturystyki oraz jej interdyscyplinarność powodują, że oprócz wiedzy przyrodniczej student poznaje zagadnienia społeczno-humanistyczne i ogólnoturystyczne. Tematyka zajęć obejmuje zagadnienia z zakresu ekonomii i zarządzania, prawa, a także historii, nauk o kulturze i sztuce. Porusza szeroko rozumianą problematykę turystyczną w kontekście organizacji i obsługi ruchu turystycznego, to jest planowania, organizowania, realizacji, w tym pilotażu i promocji imprez turystycznych, a także kwestie związane z zagospodarowaniem i zarządzaniem infrastrukturą turystyczną. Ważne jest wykształcenie umiejętności obsługi ruchu turystycznego, koncentrującego się na specjalistycznych zasobach przyrody nieożywionej, obejmujące sfery tworzenia, zabezpieczenia, ochrony i udostępniania obiektów i obszarów atrakcyjnych turystycznie.

Kontynuacja nauki na kierunku Geoturystyka na siódmym poziomie kształcenia (dawniej II stopień studiów) prowadzi do przygotowania profesjonalnych kadr dla zarządzania dziedzictwem geologicznym. Program studiów (tabela 1) obejmuje rozszerzoną wiedzę z zagadnień dotyczących przedsiębiorczości, zrównoważonego rozwoju oraz metod ochrony, promocji i edukacji w geoturystyce. Przygotowuje absolwenta do kompleksowej aktywności w zakresach dokumentowania i waloryzacji dziedzictwa Ziemi oraz tworzenia produktu geoturystycznego. Absolwent potrafi analizować wartość zasobów przyrody nieożywionej i możliwości ich wykorzystania w turystyce, w kreowaniu obiektów i atrakcji geoturystycznych. Posiada pogłębioną znajomość metod ochrony zasobów przyrody nieożywionej, zabezpieczania obiektów udostępnianych turystycznie i zasad zarządzania przestrzenią w duchu zrównoważonego rozwoju. Absolwent wyposażony jest także w wiedzę z nauk o Ziemi, w zakresie form i procesów geologicznych, jak również dotyczącą surowców mineralnych i balneologicznych, dziedzictwa górniczego, gemmologii, skamieniałości i zastosowania kamieni dekoracyjnych w budownictwie i architekturze. Zna i potrafi wykorzystać metodykę w informacji i promocji turystycznej, zna zasady marketingu, potrafi zarządzać przedsiębiorstwem turystycznym. Kompleksowa znajomość dziedzictwa Ziemi i jego roli oraz znaczenia w życiu człowieka pozwala absolwentom kierunku Geoturystyka tworzyć i rozwijać specjalistyczne produkty geoturystyczne w postaci tematycznych imprez, szlaków, atrakcji i centrów geoedukacji, a także parków tematycznych i geoparków UNESCO.

Studenci Geoturystyki, oprócz przedmiotów kierunkowych i uzupełniających, zdobywają nowe umiejętności w zakresie znajomości języków obcych oraz w ramach przygotowań projektu licencjackiego i pracy magisterskiej realizują praktyki i seminaria dyplomowe. Na obu poziomach kształcenia studenci biorą udział w zajęciach terenowych zarówno w obrębie przedmiotów ogólnych (geologia, geomorfologia), jak i specjalistycznych (kartografia geoturystyczna, atrakcje geoturystyczne Polski i Europy, dziedzictwo Ziemi w geoparkach). Również w ramach innych przedmiotów często wizytują atrakcje geoturystyczne stanowiące złożone produkty turystyczne. Każde takie studium przypadku jest niezwykle ważne dla kształcenia na kierunku stosowanym, jakim jest Geoturystyka. Analiza rzeczywistych przykładów geoturystycznej aktywności daje możliwość zdobywania doświadczeń i umiejętności, a także poszerza wiedzę w zakresie kreowania i zarządzania różnorodnym produktem geoturystycznym.

Studenci mają możliwość poszerzyć swoje umiejętności przez działalność w kole naukowym „Geoturystyka". Jego członkowie ostatnimi laty z dużym sukcesem zaangażowali się w tworzenie przewodników geoturystycznych dla istnie-

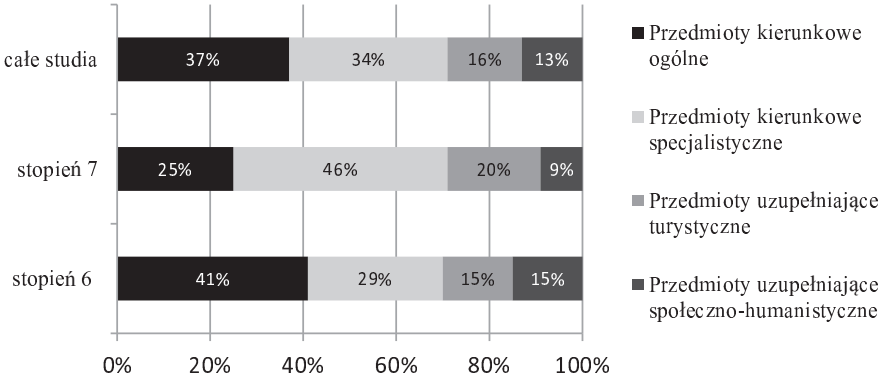

Rysunek 1. Procentowy udział godzin dydaktycznych w ramach przedmiotów kierunkowych i uzupełniających w programie kształcenia dla kierunku Geoturystyka na Wydziale Geologii, Geofizyki i Ochrony Środowiska AGH w Krakowie.

Źródło: opracowanie własne na podstawie syllabuskrk.agh.edu.pl (2020).

jących w terenie ścieżek geologicznych w Dolinie Racławki. W ramach Grantów Rektora AGH zrealizowano do tej pory dwa przewodniki, a obecnie trwają prace nad trzecią ścieżką.

Realizowany program studiów (rysunek 1) w pierwszym etapie kształcenia (poziom szósty) pozwala na zdobycie fachowej wiedzy z zakresu Nauk o Ziemi i podstaw wiedzy geoturystycznej (odpowiednio 41% i 29% całości czasu kształcenia), tak by na siódmym poziomie kształcenia pogłębiać wiedzę i umiejętności dotyczące analizy, oceny i możliwości wykorzystania dziedzictwa Ziemi w turystyce (46% całości czasu kształcenia).

Podsumowanie

Na polskim rynku pracy istnieje zapotrzebowanie na absolwentów Geoturystyki. Gwarancją sukcesu każdej nowej inicjatywy geoturystycznej są specjaliści, którzy potrafią tworzyć produkty geoturystyczne i umieją nimi zarządzać. Pracodawcy, dostrzegając interdyscyplinarność i specjalistyczne cechy geoturystyki, coraz bardziej zainteresowani są fachowo przygotowaną kadrą. Od 2010 r. funkcjonują w Polsce trzy geoparki krajowe, a kolejne cenne geologicznie i geo-kulturowo regiony kraju mogą być udostępnione do zwiedzania. Powstają centra edukacji geoturystycznej, działają tematyczne parki rozrywki, wzrosła także aktywność parków narodowych i krajobrazowych w zakresie promocji i udostępniania dziedzictwa geologicznego dla ruchu turystycznego. Lokalne samorządy, dostrzega-

jąc szansę na rozwój turystyki w posiadanym, a do tej pory niewypromowanym dziedzictwie Ziemi, tworzą inicjatywy, których głównym celem ma być turystyczne zagospodarowanie i promowanie tego dziedzictwa. Wszędzie tam specjaliści od geoturystyki mogą pomóc w tworzeniu i realizacji inicjatyw w postaci oceny walorów i potencjału geoturystycznego obszarów, w projektowaniu i wytyczaniu atrakcyjnych ścieżek geoturystycznych, opracowywaniu wydawnictw, prowadzeniu działalności edukacyjnej w zakresie dziedzictwa geologicznego. Po wykwalikowaną kadrę geoturystyczną chętnie sięgają też przedsiębiorcy prowadzący działalność turystyczną, doceniając wszechstronne kwalifikacje absolwentów AGH.

Działający do roku akademickiego 2019/2020 pięcioletni kierunek studiów Geoturystyka jest jedynym takim kierunkiem kształcenia w Polsce i w Europie. Wypracowane przez ostanie 20 lat obszerne zaplecze dydaktyczne, a przede wszystkim doświadczony zespół dydaktyków pozwalają na utrzymanie wysokiego poziomu edukacji.

Wykładowcy Wydziału Geologii, Geofizyki i Ochrony Środowiska AGH nie są tylko teoretykami koncentrującymi się wyłącznie na pracy naukowej i dydaktycznej, lecz prowadzą również działalność naukowo-popularyzatorską i mają na swoim koncie szereg osiągnięć publikacyjnych, w postaci katalogów obiektów geoturystycznych (Słomka 2006, 2013), map geoturystycznych (seria 60 map geologiczno-turystycznych Geostrady Sudeckiej w skali 1:25 000, Bartuś 2012) czy przewodników, jak na przykład Geostrada Sudecka – przewodnik geologiczny (Barmuta i in. 2019; Bartuś i in. 2019). Zespół odpowiedzialny za dydaktykę jest w stałym kontakcie z międzynarodowym i krajowym środowiskiem geoturystycznym. Pracownicy są uczestnikami międzynarodowych konferencji, warsztatów i kursów geoturystycznych, biorą udział w krajowych i zagranicznych wyjazdach studyjnych, doskonaląc i wzbogacając swoją wiedzę i doświadczenie w zakresie analizowania i wykorzystywania dziedzictwa Ziemi w turystyce.

Bibliografia

Alexandrowicz Z., Alexandrowicz S. W. (2002), *Geoturystyka a promocja dziedzictwa geologicznego* [w:] Partyka J. (red.), *Użytkowanie turystyczne parków narodowych: ruch turystyczny, zagospodarowanie, konflikty, zagrożenia*, Ojcowski Park Narodowy, Ojców, s. 91–98.

Alexandrowicz Z., Miśkiewicz K. (2016), *Geopark – od idei do realizacji, ze szczególnym uwzględnieniem Polski*, „Chrońmy Przyrodę Ojczystą", t. 72, nr 4, s. 243–253.

(red.) Barmuta J., Bartuś T., Łodziński M., Mastej W. (2019), *Geostrada Sudecka – przewodnik geoturystyczny*, t. 1, Wydawnictwa AGH, Kraków.

(red.) Bartuś T., Łodziński M., Mastej W. (2019), *Geostrada Sudecka – przewodnik geoturystyczny*, t. 2, Wydawnictwa AGH, Kraków.

(red.) Bartuś T., Łodziński M., Mastej W. (2019), *Geostrada Sudecka – przewodnik geoturystyczny*, t. 3, Wydawnictwa AGH, Kraków.

(red.) Bartuś T. (2012), *Mapy geologiczno-turystyczne Geostrady Sudeckiej w skali 1:25 000. Geotourist map of the Sudetic Geostrada Trail at 1:25,000 scale*, Ministerstwo Środowiska, AGH Akademia Górniczo-Hutnicza im. St. Staszica w Krakowie, Państwowy Instytut Geologiczny – Państwowy Instytut Badawczy, Uniwersytet Wrocławski, Kraków [dok. elektr.], http://www.kgos.agh.edu.pl/index.php?action=projekty&subaction=25.9.140.726&item=MGT [odczyt: 22.02.2020].

(red.) Dowling R., Newsome D. (2006), *Geotourism*, Elsevier Ltd, Oxford.

Dryglas D., Miśkiewicz K. (2014), *Construction of the geotourism product structure on the example of Poland*, International Multidisciplinary Scientific GeoConference Surveying Geology and Mining Ecology Management, SGEM, t. 2, nr 5, s. 155–162.

Dz. U. 2018 poz. 1668 Ustawa z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce [dok. elektr.], http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf [odczyt: 2020.02.19].

(red.) Farsani N. T., Coelho C., Costa C., Carvalho C. N. (2012), *Geoparks and Geotourism: New Approaches to Sustainability for the 21st Century*, Brown Walker Press, Boca Raton.

Hose T. A. (1995), *Selling the Story of Britain's Stone*, „Environmental Interpretation", t. 10, nr 2, s. 16–17.

Hose T. A. (2006), *Geotourism and interpretation* [w:] Dowling R., Newsome D. (red.), *Geotourism*, Elsevier Ltd, Oxford, s. 221–241.

Hose T. A. (2016a), *Appreciating Physical Landscapes: Three Hundred Years of Geotourism*, Special Publication 417, Geological Society of London, London.

(red.) Hose T. A. (2016b), *Geoheritage and Geotourism: A European Perspective*, Heritage Matters Series 19, The Boydell Press, Woodbridge.

Jezierski H. (2011), *Geoturystyka wypaliła*, „Przegląd Geologiczny", t. 59, nr 4, s. 254.

Kowalczyk A. (2010), *Turystyka geologiczna (geoturystyka)* [w:] Kowalczyk A. (red.), *Turystyka zrównoważona*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa, s. 97–126.

Koźma J. (2011), *Transgraniczny geopark Łuk Mużakowa*, „Przegląd Geologiczny", t. 59, nr 4, s. 276–290.

Migoń P. (2012), *Geoturystyka*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa.

Miśkiewicz K., Doktor M., Słomka T. (2007), *Naukowe podstawy geoturystyki – zarys problematyki*, „Geotourism/Geoturystyka", t. 11, nr 4, s. 3–12.

Newsome D., Dowling R. (2010), *Setting an agenda for geotourism* [w:] Newsome D., Dowling R. (red.), *Geotourism: The Tourism of Geology and Landscape*, Goodfellow Publishers Limited, Oxford, s. 1–12.

Ólafsdóttir R., Tverijonaite E. (2018), *Geotourism: A Systematic Literature Review*, „Geosciences", t. 8, nr 234.

Osadczuk A., Osadczuk K. (2008), *Szanse i perspektywy rozwoju geoturystyki jako nowej formy postrzegania obiektów przyrody nieożywionej i poznawania zjawisk naturalnych*, „Problemy Turystyki i Rekreacji", nr 1, s. 131–141.

Różycki P. (2005), *Klasyfikacja współczesnych form turystyki*, „Geoturystyka", t. 2, nr 1, s. 13–23.

Słomka T., Kicińska-Świderska A. (2004), *Geoturystyka – podstawowe pojęcia*, „Geoturystyka", t. 1, nr 1, s. 5–7.

Słomka T. (2005), *Geoturystyka w Akademii Górniczo-Hutniczej w Krakowie*, „Przegląd Geologiczny", t. 53, nr 2, s. 109–111.

(red.) Słomka T., Doktor M., Joniec A., Kicińska-Świderska A. (2006), *Katalog obiektów geoturystycznych w Polsce*, Akademia Górniczo-Hutnicza w Krakowie, Kraków.

Słomka T. (red.), Bartuś T., Bębenek S., Doktor M., Golonka J., Ilcewicz-Stefaniuk D., Joniec A., Krąpiec M., Krobicki M., Łodziński M., Margielewski W., Mastej W., Mayer W., Miśkiewicz K., Słomka E., Stadnik R., Stefaniuk M., Strzeboński P., Urban J., Waśkowska A., Welc E. (2013), *Katalog obiektów geoturystycznych w obrębie pomników i rezerwatów przyrody nieożywionej. The catalogue of geotourist sites in nature reserves and monuments*, AGH University of Science and Technology, Kraków.

Waśkowska A., Welc E. (2019), *Kształcenie w zakresie geoturystyki jest wymogiem rynku usług turystycznych i odpowiedzią na potrzeby społeczne*, „Rynek Turystyczny", nr 6.

syllabuskrk.agh.edu.pl, *Syllabus – program zajęć dydaktycznych*, AGH [dok. elektr.], https://syllabuskrk.agh.edu.pl/2018-2019 [odczyt: 25.06.2020].

ig.up.krakow.pl, *Rekrutacja – turystyka i rekreacja*, Uniwerytet Pedagogiczny, Instytut Geografii [dok. elektr.], https://ig.up.krakow.pl/rekrutacja-turystyka-i-rekreacja [odczyt: 25.06.2020].

rekrutacja.apsl.edu.pl, *Rekrutacja – turystyka i rekreacja*, Akademia Pomorska w Słupsku [dok. elektr.], https://rekrutacja.apsl.edu.pl/Rekrutacja/oferta/Studia-1-stopnia/turystyka-i-rekreacja [odczyt: 25.06.2020].

igs.polsl.pl, *Instytut Geologii Stosowanej – specjalności*, Politechnika Śląska w Gliwicach, Wydział Górnictwa i Geologii [dok. elektr.], http://igs.polsl.pl/specjalnosci.htm [odczyt: 25.06.2020].

www.uczelnie.pl, *Uczelnie*, Uniwersytet Warszawski, Wydział Geologii i Wydział Zarządzania [dok. elektr.], https://www.uczelnie.pl/podyplomowe/wydzial-geologii-uw-przy-wspoludziale-wydzialu-zarzadzania-uw/2076/26.html [odczyt: 25.06.2020].

syllabuskrk.agh.edu.pl, *Syllabus – program zajęć dydaktycznych*, AGH [dok. elektr.], https://syllabuskrk.agh.edu.pl/2019-2020 [odczyt: 25.06.2020].